

במשנת החסידות

איך אפשר לאהוב את השני "כמוך"?

פירוש שני דקאי רק על מצוות בין אדם לחבירו. אבל לאידך לפי זה שוב קשה איך ניתן לומר שמצוה זו היא "כל התורה כולה ואידך פירושא הוא זיל גמור", וכי לא הי' צריך הגר ללמוד מצוות שבין אדם למקום?

ועל כרחק צריך לומר, שמלבד הפנים הנגלים של מצוה זו, יש בה גם עומק ופנימיות, אשר לפי פני הנסתרים והפנימיים אכן היא "כל התורה כולה" ממש.

וכך הם דברי כ"ק אדמו"ר הרי"צ נ"ע באחת משיחותיו:

ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד. שלשת דברים הללו לא רק שהם קשורים זה בזה בחזק באופן שנראים כאילו הם דבר אחד אלא הם באמת כולא חד.

אהבת ה' ואהבת ישראל כולא חד. מי שיש לו אהבת ה' יש לו גם אהבת ישראל. ומי שמשתדל באהבת ישראל זוכה למדריגה נעלית יותר באהבת ה'. וכפי שאומר אדמו"ר הזקן ש'ואהבת לרעך כמוך הוא כלי לואהבת את ה' אלקיך'.

***

את היסוד להבנת מצוות אהבת ישראל על פ"פ החסידות הציב רבינו הזקן בספר התניא בפרק לב (אשר זהו ה"לב" של התניא - להיות מצוה זו מיסודי החסידות, כנ"ל):

הוון לשון קדשו:

על ידי קיום הדברים הנ"ל [בפרקים הקודמים בתניא שם] להיות גופו נבזה ונמאס בעיניו רק שמחתו תהי' שמחת הנפש לבדה הרי זו דרך ישרה וקלה לבא לידי קיום מצוות ואהבת לרעך כמוך לכל נפש מישראל למגדול ועד קטן.

כי מאחר שגופו נמאס ומתועב אצלו והנפש והרוח מי יודע גדולת ומעלתן בשרשן ומקורם באלקים חיים, בשגם שכולן מתאימות ואב א' לכולנה, ולכן נקראו כל ישראל אחים ממש מצד שורש נפשם בה' אחד רק שהגופים מחולקים.

ולכן העושים גופם עיקר ונפשם בטילה אי אפשר להיות אהבה ואחווה אמיתית ביניהם אלא התלוי בדבר לבדה.

וזהו שאמר הלל על קיום מצוה זו זהו כל התורה כולה ואידך פירושה הוא כו', כי יסוד ושורש כל התורה הא להגבי' ולהעלות הנפש על הגוף.

ביאור דבריו הקדושים:

אדמו"ר הזקן מיישב כאן את התמיהה הידועה במצוה זו: כיצד אפשר לדרוש מאדם שיאהוב את חבירו "כמוך" ממש, דלכאורה הרי זה מן הנמנע והתורה מעידה דאדם קרוב אצל עצמו?

בספרים המבארים מצוה זו לפי פני הנגלים אכן באים לידי מסקנא שאין כוונת התורה שהאדם צריך להרגיש אהבה בלבו אל חבירו באופן של "כמוך" ממש.

אולם על פי תורת החסידות, מבאר אדמו"ר הזקן, אפשר להגיע לידי כך לאהוב כל נפש מישראל למגדול ועד קטן "כמוך" ממש.

הא כיצד?

על זה מבאר רבינו, שההתחלקות בין אדם לחבירו, מה שכל אדם מרגיש את מציאות עצמו, את ה"אני" שלו, המפריד בינו לבין חבירו, כל זה הוא רק מצד הגוף, "הגופים מחולקים"; אמנם מצד הנשמה הקדושה, ה"חלק אלקה ממעל ממש" שבתוך כל ישראל, הרי כל ישראל הם באמת מציאות אחת. המאמר "כל ישראל אחים" אינו רק מליצה יפה, אלא כן

ידוע אשר אהבת ישראל היא אחד מהיסודות העיקריים בתורת מורנו הבעש"ט זי"ע ותלמידיו הממשיכים את שלשלת הקדושה, ואהבת ישראל היא אחת מדרכי החסידות העקריות בדרך החיים של עדת החסידים.

ובאמת מן המפורסמות הוא ששיטת החסידות עוררה מחדש בלב כל ישראל הידור ושלימות בקיום מצוות אהבת ישראל באופן שלא נודע עד כה.

אמנם לכאורה דבר זה אומר דרשני:

הן אמת שהחסידות הפיחה רוח חיים בקיום כל התורה כולה, כולל גם מצוות אהבת ישראל, אבל לכאורה אין קשר מיוחד בין חידושה של תורת החסידות לתוכן מצוה זו בדוקא.

ואם תימצי לומר - איפכא מסתברא:

תורת החסידות באה לרומם ולהגביה את האדם לעולם אחר, לעולם שכולו קדושה ואלקות, שהאדם "יפשיט" את עצמו מגשמיותו ויתקרב לרוחניות, כי מעיקרי תורת החסידות הוא המושג ד"אחדות ה'", אשר "אין עוד מלבדו" ממש, ואמיתית כל המציאות היא רק הכוח האלקי המחי' ומקיים כל נמצא בכל רגע ורגע, והתוצאה מהכרה זו היא שחייו הגשמיים של האדם לא יתפסו מקום אצלו כלל כי כלא חשיבי.

ואילו מצוות אהבת ישראל, לפום ריהטא, כל ענינה הוא לצורך "ישוב העולם". מצווה זו היא היסוד והעמוד של כל המצוות שבין אדם לחבירו, שכן כל ההנהגה של אדם לחבירו תלוי ב"ואהבת לרעך כמוך". אם יש אהבה אל הזולת יש כבוד הדדי ויש התחשבות ברגשות הזולת וזהירות עד קצה האחרון מפגיעה בזולת. והרי כל עניין ההנהגה כדבעי בין אדם לחבירו הוא דבר המתחייב מיישבו של עולם. מכיוון שהאדם הוא מדיני, ואינו יכול להתקיים כשהוא לבדו, הרי טבע האדם מכריח שיחי' ביחסי שלום וידידות עם סביבתו, כי אם לא כן הרי (בלשון המשנה) "איש את רעהו חיים בלעו", ושוב יחזור העולם למצב של תוהו ובוהו.

כיצד איפוא ניתן להבין שדוקא תורת החסידות הדורשת עבודה ד"ביטול היש" ו"ביטול במציאות", היא היא הקובעת מצוות אהבת ישראל בתור יסוד ועיקר גדול?

***

לאמיתו של דבר מצינו כבר בנגלה דתורה שאהבת ישראל אינה רק היסוד של מצוות בין אדם לחבירו אלא היא שייכת לקיום כל התורה כולה.

הדברים מפורשים במאמר רבי עקיבא בתורת כהנים על הפסוק "ואהבת לרעך כמוך" (והוא בפירוש רש"י על התורה) - "זה כלל גדול בתורה". גם ידועים דברי הלל הזקן לגר שבא להתגייר (שבת לא, א) "דעלך סני לחברך לא תעביד וזהו כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל גמור". הרי להדיא שמצוה זו היא יסוד כל התורה כולה.

אמנם זה גופא דורש ביאור: איזו שייכות יש בין מצוות אהבת ישראל לכל התורה כולה?

והנה רש"י במס' שבת שם פירש "דעלך סני לחברך לא תעביד - רעך וריע אביך אל תעזוב זה הקב"ה, אל תעבור על דבריו שהרי עליך שנאו שיעבור חבירך על דברך, לשון אחר חבירך ממש כגון גזלה וגנבה וניאוף ורוב המצוות".

לפי פשוטו בו רש"י ליישב את השאלה דלעיל, ולפיכך כתב בפירושו הראשון שהלל לא איירי במצוות אהבת ישראל אלא כוונתו הייתה לאהבת השם.

אמנם מובן הקושי שבפירושו זה, להוציא את דברי הלל מידי פשוטם, ובפרט בדיבורים לגר הבא להתגייר. ובפשטות זהו הטעם שהביא רש"י

הוא במציאות "ממש", באמת. כי מצד שורש הנפש בה' אחד, הרי כשם ש"ה' אחד" כך הנשמות המושרשות בה' אחד הן מציאות אחת.

ובאמת מושג זה נרמז גם בנגלה דתורה: בירושלמי (נדרים פ"ט) מבואר האיטור ד"לא תיקום ולא תיטור" במשל ממי שחותך בשר וירד הסכין לתוך ידו דכי יעלה על הדעת שיינקום מידו ויחתוך ידו השנייה על שחתכה הראשונה? ובקרן העדה שם: כן הדבר הזה כיון שכל ישראל גוף אחד הן דין הוא שלא ינקם מחבירו שהוא כנוקם מגופו. עכ"ל. וכ"ק אדמו"ר הצ"צ (בספר המצות שלו מצות אהבת ישראל) ביאר הדבר בארוכה ע"פ המבואר בכתבי האריז"ל שכל ששים רבוא נשמות ישראל הם כמו קומה אחת שלימה, שיש נשמות שהם בבחינת ראש ומוח, ויש שהן כנגד הלב ועד לנשמות נמוכות שהם בבחינת רגלים ועקביים.

ולפיכך העושה נפשו עיקר וגופו טפל, שבעבודתו הגביר הרוח על החומר עד שגופו נמאס ומתועב אצלו ובמילא מרגיש את קדושת נשמתו האלקית, יכול להרגיש אהבה לחבירו "כמוך" ממש, כי מצד הנשמה הרי הוא וחבירו באמת "כולא חד".

ומעתה כמה מאירים דברי הלל הזקן אל הגר "זוהי כל התורה כולה ואידך פירושה הוא זיל גמור", כי לפי מה שנתבאר לעיל נמצינו למדים שמצוה זו דורשת הגברת הנפש על הגוף והיא היא מהותה ועצמותה של המצוה, דכאשר מתגלה הנשמה, הרי בדרך ממילא יאהוב כל נפש מישראל כמוך ממש כי אזי אין שום פירוד ביניהם.

אך כיצד מגיעים להגברת הנפש על הגוף? על זה אומר הלל - "ואידך פירושה הוא זיל גמור!"

כלומר: כל התורה כולה אינה אלא פירוש כיצד אפשר לו לאדם להגביר נפשו על הגוף, כידוע שכל מצוה פועלת "זיכך" בפרט (כח או אבר) שבאדם, ועל ידי קיום כל התורה כולה מזדכך האדם כולו, ונמצא שכל התורה כולה היא ה"פירוש" של מצוה זו, שמהותה היא - הגברת הנפש על הגוף.

***

לאור כל הדברים האלה מובן היטב מדוע אהבת ישראל ואהבת ה' כולא חד הוא, כי אמיתית העניין דאהבת ישראל אינו סתם עצה טובה להוסיף ביישובו של עולם, אלא מהות המצוה היא ההתבוננות בשורש כל נפשות ישראל והאהבה לכל איש ישראל שיש בו נשמה זו.

משום כך גם מצינו שאהבת ישראל היא מעיקרי תורת החסידות, כי באהבה זו בא לידי ביטוי מה שבאה תורת החסידות לגלות, את האלקות שבכל דבר, ואת הנשמה האלקית שבכל איש ישראל.

זהו גם יסוד הדבר שמצינו בכתבי החסידות, ומפורש גם בהמשך דברי התניא שם, שמיסודי מצווה זו היא גם האהבה למי שאינו בשלימות בקיום התורה-ומצות. כי אילו הייתה האהבה "אהבה התלוי" בדבר, היינו אהבה מחמת טעם חיצוני, הרי יש מקום להסתפק אם שייכת אהבה זו לאדם רשע. אבל מכיוון שסיבת האהבה היא נשמה האלקית שבכל איש ישראל, יהי מי שיהי, פשוט שאהבה זו היא לכל ישראל.

וכך כותב רבינו הזקן בתניא שם:

על זה אמר הלל הזקן הוי מתלמידיו של אהרן, אוהב שלום כו' אוהב את הבריות ומקרנן לתורה, לומר, שאף הרחוקים מתורת השם ועבודתו ולכן נקראים בשם בריות בעלמא, צריך למשכן בחבלי עבותות אהבה, וכולי האי ואולי יוכל לקרנן לתורה ועבודת ה', והן לא לא הפסיד שכר מצות אהבת רעים. וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו מעוונותיהם שמצווה לשנאותם, מצווה לאהבם גם כן, ושתייהן אמת, שנאה מצד הרע שבהם ואהבה מצד בחי' הטוב הגנוז שבהם שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחי' נפשם האלקית.

שתי נקודות למידים אנו מדברים אלה:

ראשית, שמצות אהבת ישראל היא גם לרשעים, מצד הניצוץ האלקי שבתוכם, והשנאה לרשעים היא רק להרע שבהם, ובמילא בד בבד עם השנאה אל הרע צריכה להיות אהבה אל הטוב שבהם.

וידוע פתגמו של המגיד הגדול ממעזריטש להרה"צ ר' אלימלך מליזענסק: שמע מלך מה שאומרים במתיבתא דרקייע, שאהבת ישראל היא לאהוב רשע גמור כמו צדיק גמור.

ושנית, שאהבה זו צריכה להתבטא ב"ומקרנן לתורה" . למשכן בחבלי עבותות אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרנן לתורה ועבודת ה'."

כלומר: מובן ופשוט שצריכים לדאוג לצרכיו הגשמיים של כל איש ישראל, וידוע גדול ההשתדלות של מורנו הבעש"ט נ"ע להטיב מצבם הגשמי של בני ישראל, ועד שזו היתה ראשית ועיקר התעסקותו קודם התגלותו.

אבל יחד עם זה צריכה האהבה להביא את האדם להשתדל בטובה הרוחנית של חבירו.

כי מאחר שיסוד מצוה זו הוא הטוב הגנוז והניצוץ אלקי שבו, שרק מצד הנפש אפשר להרגיש אהבה ואחוה אמיתית ביניהם, הרי זה גופא מביא את האדם לעשות כל מה שביכולתו להוציא טוב זה מן ההעלם אל הגילוי, "למשכן בחבלי עבותות אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרנן לתורה ועבודת ה'."

***

והנה מכל זה מובן, אשר כשיש חסרון חס ושלום ב"אהבת ישראל", אין כאן רק דבר צדדי המפריע בקיום יישובו של עולם גרידא, אלא יש כאן טעות ושגגה בהבנת מהות עם ישראל. כי כשמבינים היטב את מהות נשמות ישראל, ששורשם ומקורם באלקים חיים, וזה שעם ישראל נבחר להיות עם סגולה קשור עם זה שנשמת ישראל היא חלק אלוהי ממעל, הרי בדרך ממילא באים לידי אהבת ישראל לכל נפש מישראל למקטן ועד גדול.

זהו, אם כן, יסוד המאמר אשר אהבת ה' ואהבת ישראל כולא חד.

להקורא הנכבד!

מתכבדים אנו בזה, להגיש בפני קהל שוחרי התורה והחסידות, גליון "במשנת החסידות" השני, לשנה השלישית (העשרים ושבע במספר). והפעם, בקשר לימי הספירה, שבו אנו מתאבלים מרה על כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא שמתו בו בפרק על שלא נהגו כבוד זה בזה, ובמילא זהו הזמן המתאים להתחזק ולהוסיף באהבת ישראל - ביאור מצוה זו כפי שמבואר בספרי חסידות.

אוצר החסידות

בשורה טובה! בעזרת השם נפתח שערי האתר החדש המכיל אלפי שיעורים בחסידות: תניא, לקוטי תורה, תורה אור, דרך מצותיך, מאמרי חסידות, הכל בסדר מסודר דבר דבור על אופניו, שעדיין לא נראה כבושם הזה. וכן אפשר למצוא שיעורים מסודר לפי פרשת השבוע ומועדים ונושאים שונים. לבקר באתר לחצו כאן. כתובת האתר: otzerhachassidus.com

מערכת לעבדך באמת

מטרתו: לעודד לימוד החסידות ע"י הפצת ספרי הבעש"ט ותלמידיו הק'

info@otzerhachassidus.com